

HỒ SƠ TÁC PHẨM DỰ THI
LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI – 2024

---

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: **Hành trình chữa lành của những chú gấu ngựa đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam**
- Thể loại: Phóng sự phát thanh (Loạt phóng sự 3 bài).
- Thời lượng: 21 phút
- Thời gian phát sóng: 06/11/2023, 13/11/2023, 20/11/2023

2. Tác giả:

- Tên tác giả, nhóm tác giả: Nguyễn Xuân Hưng
- Đơn vị: Ban Đối ngoại, Đài Tiếng nói Việt Nam
- Địa chỉ đơn vị: 45 Bà Triệu, Hoàn Kiếm, Hà Nội
- Điện thoại liên hệ: 0327396259
- Email: IAMHUNGNGUYEN253@GMAIL.COM

3. Nhóm cùng thực hiện tác phẩm:

- Người thể hiện: Nguyễn Xuân Hưng
- Biên tập: Nguyễn Xuân Hưng
- Kỹ thuật viên dàn dựng: Nguyễn Xuân Hưng
- Đạo diễn: Đặng Mai Phương

4. Thông tin trên bằng khen:

Ban Tổ chức đề nghị các đơn vị cung cấp chính xác, đầy đủ các nội dung sau để in bằng khen và các xác nhận khác:

- Tên tác phẩm: Hành trình chữa lành của những chú gấu ngựa đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam
- Tên tác giả, nhóm thực hiện: Nguyễn Xuân Hưng, Đặng Mai Phương

* Trong trường hợp các đơn vị cung cấp thông tin không chính xác, đầy đủ, Ban Tổ chức sẽ không xác nhận lại bằng khen.

XÁC NHẬN THỦ TRƯỞNG ĐƠN VỊ

(ký tên, đóng dấu)

Series Phóng sự về Hành trình chữa lành của những chú gấu ngựa đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam

BÀI 1: GIẢI CỨU LOÀI GẤU NGỰA CÓ NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG Ở VIỆT NAM

Jinge- Nhạc chuyên mục

Người ta thường nói, động vật cũng biết vui buồn, biết yêu và đau ốm như con người. Ngay cả khi bị giam cầm hay ngược đãi, chúng cũng biết tha thứ, tự chữa lành, và tìm lại hy vọng y như con người. Trong hành trình chữa lành và bảo vệ động vật hoang dã bao gồm cả loài gấu ngựa có nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam, chuyên gia tại tổ chức bảo vệ phúc lợi động vật Four Paws Việt Nam đã cứu hộ cho hàng chục cá thể động vật hoang dã. Chỉ có điều, cũng giống như con người, chúng cần cả đời để chữa lành. Mời quý vị cùng nghe loạt phóng sự của Hưng Nguyễn về câu chuyện về những chú gấu được được giải cứu sau nhiều năm bị nuôi nhốt.

NEN FOREST (Tiếng động hiện trường, cỏ cây, các cá thể gấu vui chơi tại khu bảo tồn gấu ở Ninh Bình)

Năm 2009, các nhà nghiên cứu quần thể gấu tại Vườn quốc gia Cát Tiên phát hiện dấu vết của loài gấu ngựa trong 1 năm trở lại chiếm chưa tới 8% tổng số gấu nói chung tại khu vực. Khi ấy, người dân và chuyên viên kiểm lâm trong khu vực đều đã nghĩ, sớm thôi, sẽ không còn 1 chú gấu ngựa nào tại địa phương của họ. Và đến năm 2023, loài gấu ngựa sẽ thực sự tuyệt chủng tại Việt Nam.

Nhưng vào tháng 10 năm ngoái, tổ chức bảo vệ phúc lợi động vật Four Paws Việt Nam nhận được thông tin: một cá thể gấu ngựa đang bị nuôi nhốt ở một trại gấu tại thành phố Hồ Chí Minh, cách họ cả hơn nghìn cây số.

TD LESLEY 1 (Bác sĩ Lesley Golkel, 1 trong 2 bác sĩ phẫu thuật)

Chủ gấu đã liên hệ và muốn giao Na lại cho chúng tôi vì lý do cá nhân

Lesley Gölkel, bác sĩ trực thuộc dự án Cơ Sở Bảo Tồn Gấu Ninh Bình của Four Paws Việt Nam, kể lại rằng cô cùng 3 chuyên viên cứu hộ khác ngay lập tức lên đường đến TP.HCM. Anh Marc Golkel, đồng nghiệp của cô, được cử ở lại để chuẩn bị cho trường hợp phải phẫu thuật.

NEN RESCUE 1 (Tiếng động tại nơi giữ gấu ở thành phố Hồ Chí Minh – Four Paws cung cấp)

Khi nhóm tới nơi, Lesley được dẫn vào 1 căn ngột ngạt và thiếu ánh sáng. Bao xung quanh là 4 bức tường tường trát bê tông xám xịt, và ở một góc, một cá thể gấu ngựa cái nặng gần 150kg nằm co mình trong cũi sắt.

NEN NA 1 (Tiếng động gấu Na di chuyển trong cũi sắt dưới hầm trước khi được cứu hộ - Four Paws cung cấp)

TD MARC 2 (Bác sĩ Marc Golkel, 1 trong 2 bác sĩ phẫu thuật)

Khi tiếp nhận các cá thể gấu từ các trại nuôi gấu, chúng tôi luôn chuẩn bị sẵn tâm lý là chúng hoặc thường xuyên bị lấy mật, hoặc vừa bị hút mật ngay trước khi được giải cứu.

Và Na, cô gấu mà đội cứu hộ vừa giải cứu từ TP.HCM hồi tháng 10, cũng không phải ngoại lệ.

Na là trường hợp được giải cứu thứ hai trong năm 2023 của nhóm, và là một trong hàng chục cá thể gấu ngựa được nhóm đưa về chăm sóc kể từ khi khu bảo tồn được đưa vào hoạt động. Hầu hết các cá thể gấu đều giống Na, thường xuyên bị hút mật và nhốt trong cũi trong hàng chục năm.

TD MARC 3

Chúng tôi không có 1 con số chính xác, nhưng ít nhất là 20 năm. Chủ cũ của Na từng nuôi khoảng 5 cá thể gấu, nhưng các con khác đã chết và Na là con cuối cùng còn lại. Gia đình chủ gấu đã liên hệ với đối tác của chúng tôi vì họ nhận thấy 1 số triệu chứng đáng lo ngại ở Na.

NHAC NEN 1

Phóng viên của VOV hẹn gặp nhóm tại cơ sở bảo tồn gấu ở Ninh Bình, một phần vì muốn tận mắt chứng kiến quá trình hồi phục của Na. Tiếc là vài ngày trước đó, gấu Na đã được đưa vào khu cách ly, nhưng cũng nhờ đó VOV mới có cơ hội nói chuyện với các bác sĩ đã trực tiếp phẫu thuật cho Na, Lesley và Marc.

TD DIALOG 1 (Trò chuyện giữa phóng viên VOV và 2 bác sĩ tại phòng phẫu thuật)

Phóng viên VOV: Xin bác sĩ chia sẻ về về tình trạng và mức độ tổn thương túi mật của Na ạ.

Lesley: Chúng tôi vẫn đang chờ kết quả xét nghiệm từ lần kiểm tra 2 hôm trước, nhưng hầu hết tất cả các cá thể gấu trong khu bảo tồn của chúng tôi đều có vấn đề với túi mật và gan, và đều cần được điều trị suốt đời.

Marc: Trong 1 số trường hợp quá nghiêm trọng, nếu túi mật bị nhiễm trùng mãn tính với nhiều loại vi khuẩn kháng kháng sinh, và điều trị bằng thuốc không thể ngăn tình trạng nhiễm trùng, chúng tôi thậm chí sẽ phải phẫu cắt bỏ

Suốt 7 năm qua, Marc đã chữa trị cho không biết bao động vật hoang dã ở khắp nơi trên thế giới. Anh khẳng định gấu là loài đặc biệt kiên cường. Và chưa bao giờ anh chứng kiến một cá thể nào chịu cùng lúc nhiều loại bệnh như những chú gấu ngựa được cứu hộ và đưa về đây. Với Marc, công việc của anh và cộng sự tại Four Paws Việt Nam là chạy đua với thời gian.

Series Phóng sự về Hành trình chữa lành của những chú gấu ngựa đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam

BÀI 2: CUỘC ĐÒI CỦA NHỮNG CHÚ GẤU NGỰA CUỐI CÙNG CÒN SỐT LẠI Ở VIỆT NAM

Jingle

Nhạc chuyên mục

 # Thưa quý vị và các bạn! Tiếp theo câu chuyện về giải cứu các chú gấu được được giải cứu sau nhiều năm bị nuôi nhốt tuần trước, tuần này chúng ta sẽ cùng tìm hiểu về cuộc đời của những chú gấu ngựa còn sót lại ở Việt nam.

Nhạc cắt

Theo tổ chức bảo vệ phúc lợi động vật Four Paws Việt Nam, tính đến tháng 7/2023, số lượng gấu bị nuôi nhốt trong trại tư nhân giảm đáng kể từ 4300 cá thể còn 225 cá thể. Song, nhiều cá thể trong số đó bị nuôi nhốt đã không thể đợi đến ngày được trả tự do.

Tháng 10 năm 2023, một cá thể thuộc chi gấu ngựa bị nuôi nhốt tại 1 trại gấu ở thành phố Hồ Chí Minh, đã được các bác sĩ và chuyên viên cứu hộ trực thuộc khu bảo tồn gấu Ninh Bình đưa về chăm sóc tại cơ sở bảo tồn gấu Ninh Bình, và đặt tên là Na.

Trước đó vào tháng 9, nhóm cứu hộ cũng đã thành công giải cứu cho một trường hợp khác ở Hải Dương, và chú gấu đó được đặt tên là Khánh. Anh Jeremy Lamberton, giám đốc truyền thông của Four Paws Việt Nam, cũng là thành viên của nhóm cứu hộ khi ấy chia sẻ với phóng viên VOV:

TD JEREMY 1 (Anh Jeremy Lamberton, Giám đốc truyền thông của Four Paws Việt Nam)

Chúng tôi nhận được một cuộc gọi đề nghị giải cứu gấu Khánh từ sáng sớm và ba giờ sau đã có mặt ở Hải Dương để sẵn sàng cho công tác cứu hộ. Với Na thì đội có nhiều thời gian để chuẩn bị hơn. Nhưng trường hợp của Khánh thì lại rất khác.

Bác sĩ Marc Golkel, người trực tiếp phẫu thuật cho gấu Khánh khi ấy, nhớ lại khoảnh khắc đội của anh nhận được đề nghị cứu hộ đầu tiên sau gần 1 năm.

TD MARC 3.5

Chúng tôi nhận được thông tin về 1 cá thể gấu đang bệnh rất nặng và lập tức sắp xếp để kịp đi ngay trong ngày. Cả đội đến nơi, rồi tiến hành kiểm tra sức khỏe, và nhận ra tình trạng sức khỏe của cá thể gấu này là rất, rất tệ. Tôi đoán chắc cũng vì thế mà chủ gấu mới liên hệ để đưa nó đi.

NEN RESCUE 2 (Tiếng động xe tải cứu hộ di chuyển từ thành phố Hồ Chí Minh về khu bảo tồn)

Dù không trực tiếp tham gia cứu hộ, nhưng các hướng dẫn viên du lịch tại khu bảo tồn, như chị Nguyễn Thu Trang đều nắm được tình hình khi ấy. Chị Trang nhớ lại:

TD TRANG 1 (Chị Nguyễn Thu Trang – Hướng dẫn viên du lịch tại khu bảo tồn)

Luôn có 1 khu vực để chuẩn bị đồ đạc sẵn. Những đồ dung nào là cần thiết, những đồ dung nào bắt buộc phải mang đi ví dụ như thuốc hay nước sạch để duy trì, hay đồ ăn thì cần mang theo những gì, hay nếu quãng đường xa quá thì cần phải tính toán.

Chị Trang cũng như các hướng dẫn viên khác ở khu bảo tồn, họ không thể tham gia chuyến xe cứu hộ, cũng không thể phẫu thuật, mà chỉ có thể mong cho những chú gấu về đến nơi bình an, mỗi ngày chào hỏi gấu, và kể cho du khách đến tham quan nghe chuyện về từng chú gấu, dù còn ở đây hay đã đi xa. Chị Trang nhớ như in hành trình chữa lành của gấu Khánh.

TD TRANG 2

Trước đó mấy ngày, bạn ấy (Khánh) đã bị ốm sẵn rồi. Thế nên là các anh chị đi cứu hộ trên tuyến đường về là cố gắng làm sao duy trì tốc độ khá là chậm để đảm bảo là bạn ý bắt nhịp được chứ không phải đi về đây thật nhanh để cứu chữa là không. Theo chị nhận được thông tin, thì lúc đi là cố gắng đến thật nhanh, nhưng lúc về thì cố gắng đi rất là chậm. Trên tuyến đường về bạn ý có liếm một chút cháo gà nhưng về đây thì bạn ý lại không ăn nữa.

NEN SURGERY (Tiếng động bác sĩ phẫu thuật cho gấu – Four Paws cung cấp)

TD TRANG 2 (cont)...

Khánh có thêm 1 vấn đề đó là cái bong đái của bạn ý. Chị có được biết đó là một cái bóng đái như thế thì chứa được khoảng 500ml chẳng hạn. Nhưng đối với Khánh thì về đây các anh chị đã phát hiện ra là bạn ý không đi vệ sinh và sau đó đã phải làm thoát nước tiểu ở trong cái bong đái ấy. Anh chị cũng rất ngạc nhiên tại sao lại có thể chứa được nhiều nước tiểu như thế.

NHAC NEN 2

Còn với anh Jeremy Lamberton, người được trực tiếp tham gia chuyển xe cứu hộ gấu Khánh, chuyến đi ấy vẫn mới chỉ như ngày hôm qua. Trò chuyện với phóng viên VOV, Jeremy chia sẻ:

TD DIALOG 3 (Trò chuyện giữa phóng viên VOV và anh Jeremy Lamberton)

Phóng viên: Anh cũng trong đội cứu hộ hôm ấy và anh cũng đã được gặp gấu Khánh, phải không ạ?

Jeremy: Vâng

Phóng viên VOV: Vậy lúc gặp Khánh, anh có lạc quan như với Na không?

Jeremy: Với Khánh, đội đã biết trước là sẽ có nhiều thách thức, nhất là với tình trạng bàng quang viêm nhiễm và phình to như của Khánh. Và chúng tôi cũng đã biết trước là Khánh sẽ chịu nhiều di chứng lâu dài. Chủ gấu gọi nhờ đội giúp đỡ cũng vì thấy Khánh nhịn ăn ba ngày liền. Họ đã tìm đủ cách chạy chữa, rồi tự tìm bác sĩ thú y. Nhưng đến nay, mới chỉ có khu bảo tồn gấu Ninh Bình đủ điều kiện chăm sóc những cá thể gấu như Khánh, và cuối cùng thì ngay cả chúng tôi cũng không làm được.

NHẠC NEN 2.5 (Nhạc piano buồn)

Khác với các nhân viên y tế và hai bác sĩ là Marc và Lesley, Jeremy gần như không được gặp Khánh. Anh chỉ có thể cùng mọi người chào tạm biệt lần cuối khi chú gấu nhỏ ấy qua đời.

TD DIALOG 4 (Trò chuyện giữa phóng viên VOV và anh Jeremy Lamberton)

Phóng viên: Anh có ở bên Khánh những ngày cuối không? Bạn ấy lúc đấy như thế nào?

Jeremy: Ngay trước khi qua đời, Khánh đã được ném 1 ít mật ong, lần đầu tiên trong đời.

Phóng viên VOV: Bạn ấy có ăn được không ạ?

Jeremy: Vâng. Vâng. Khánh đã ăn... Nó thậm chí còn không thể đi tiểu... quá nhiều bộ phận trong cơ thể nó không hoạt động. Nhưng cuối cùng, nó cũng được ném thử mật ong. Chúng tôi đã làm hết sức, chăm sóc Khánh tốt nhất có thể cho đến phút cuối.

Lần đầu tiên được ăn mật ong. Lần đầu tiên được hít thở không khí trong lành. Và lần đầu tiên có 1 cái tên đúng nghĩa.

Nhạc nền buồn

TD JEREMY 2

Chúng tôi muốn chọn một cái tên thật ý nghĩa. Dù sao đó cũng là cuộc gọi cứu hộ đầu tiên của đội trong suốt gần một năm. Ngày hôm đó rất đặc biệt, là ngày Quốc Khánh Việt

Nam. Đội trực tiếp tham gia cứu hộ chỉ có khoảng năm đến sáu người thôi, nhưng cảm giác như tất cả 60 người chúng tôi ở đây đều cùng ngồi trên chuyến xe ấy. Có tin gì mới về Khánh mọi người đều theo dõi hết và đều cố gắng làm thật tốt công việc của mình để sẵn sàng đón nó về. Cái tên Khánh là của bộ phận hướng dẫn tham quan đặt, và mọi người cũng đồng ý ngay đó là cái tên đẹp nhất.

Nhạc nổi nền

NEN SANCTUARY 1 (Tiếng động không gian ở cơ sở bảo tồn)

Chị Trang cho biết những câu chuyện về Khánh, về Na hay về những bạn gấu khác là những câu chuyện mà các bạn học sinh đến thăm khu bảo tồn rất quan tâm.

TD TRANG 3

Đối với các bạn học sinh thì đầu tiên, các bạn ấy đến khu vực nhà du khách. Các bạn ấy sẽ hỏi cái bảng gỗ kia đã, là tại sao cô ơi các bạn gấu kia vẫn chưa có hình. Tại sao có nhiều chỗ trên bảng gỗ vẫn đang trống. Đó là câu chuyện tương lai và cũng là câu chuyện quá khứ nữa. Có những gấu đã qua đời rồi.

Tuổi thọ trung bình của loài gấu ngựa là từ 25 đến 39 năm. Cá thể sống lâu nhất từng được ghi nhận cũng chỉ là 44 năm. Hầu hết, những chú gấu được đưa đến Khu bảo tồn Gấu Ninh Bình đã phải sống trong lồng cũi và bị hút mật đến 20 năm, và các bác sĩ, chuyên viên cứu hộ, và nhân viên ở khu bảo tồn ai cũng hiểu những chú gấu ấy không còn nhiều thời gian nữa.

Anh Jeremy Lamberton khẳng định, mỗi nhân viên ở khu bảo tồn đều hiểu rõ tầm quan trọng công việc của họ, và bất luận kết quả cuối cùng có ra sao, họ vẫn phải tiếp tục kiên trì:

TD JEREMY 3

Có vài người hỏi chúng tôi là cứu hộ gấu như vậy chỉ để gấu sống thêm được 2-3 ngày nữa có đáng không? Và tôi luôn trả lời:Đáng chứ. Hoàn toàn đáng.

Series Phóng sự về Hành trình chữa lành của những chú gấu ngựa đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam

BÀI 3: “NGÔI NHÀ HẠNH PHÚC” CỦA NHỮNG CHÚ GẤU ĐỨNG TRƯỚC NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG

 # Thừa quý vị, thưa các bạn! Các bạn đang theo dõi loạt phóng sự về hành trình chữa lành của các chú gấu được giải cứu sau nhiều năm bị nuôi nhốt. Đến với đoạn kết của hành trình này, chúng ta sẽ cùng đến “Ngôi nhà hạnh phúc” của những chú gấu trước nguy cơ bị tuyệt chủng.

Cơ sở bảo tồn gấu Ninh Bình được tổ chức phúc lợi động vật Four Paws Việt Nam thành lập năm 2017, hiện đang là ngôi nhà chung cho khoảng 49 cá thể gấu ngựa, còn được biết đến là gấu đen Châu Á ở Việt Nam.

NHAC NEN 3 (Nhạc nền)

NEN CAGE (Tiếng động trải nghiệm mô hình cũi sắt giữ gấu – “Không gian 1m2” tại cơ sở bảo tồn)

Theo bác sĩ Marc Golkel, người trực tiếp phẫu thuật cho các trường hợp gấu được đưa về chữa trị tại cơ sở bảo tồn gấu Ninh Bình, đa phần các “bệnh nhân” của anh đều từng được sống trong môi trường hoang dã. Gấu Na, thành viên mới nhất của khu bảo tồn từ tháng 10 năm nay, và hiện đang được các bác sĩ điều trị, cũng đã từng được tự do, rồi bị đánh bẫy cạp kiềng, và mất đi 1 chi trước.

TD MARC 5

Đối với tôi, từng được sống tự do, rồi lại bị bắt nhốt, tệ hơn nhiều so với việc vốn được sinh ra và lớn lên ở trại nuôi gấu. Na chắc chắn vẫn còn nhớ cuộc sống ngày trước của nó, nhưng rồi nó mất tất cả. Nó bị bắt nhốt, và tra tấn, bị lấy mật hằng ngày, cho ăn những thứ không đảm bảo, và bị tước đi đời sống tinh thần.

Bác sĩ Marc Golkel chia sẻ anh không thiên vị hay đặc biệt yêu mến một “bệnh nhân” nào của mình. Chăm sóc cho Na cũng như chăm sóc cho Khánh, có khác nhau, nhưng cũng vẫn ngăn ấy bệnh, ngăn ấy vết thương. Đồng nghiệp của anh, bác sĩ Lesley Golkel, thì lại chọn cách ngược lại: Dành hết tâm huyết và tình yêu cho bệnh nhân hiện tại của mình:

TD LESLEY 2 (Mix thêm tiếng động trong cũi sắt)

Na có rất nhiều tật. Nó cứ liên tục cọ mắt vào thành cũi vì nó đau quá. Nó bị nhiễm trùng mắt mãn tính, và lệch thấu kính buồng mắt trước. Chưa kể ở trong cũi ngày này qua tháng khác thì gấu nào cũng sẽ thấy chán thôi, nên thường gấu bị nhốt hay cúi gầm mặt xuống rồi cả ngày đi đi lại lại, thỉnh thoảng lại gặm cũi nên răng cũng bị tổn thương. Men răng của Na hầu như không còn.

Nhưng Na là 1 trường hợp đặc biệt. Lesley và Marc đã từng chứng kiến những chú gấu bị hoảng loạn, cô lập, nhút nhát, thậm chí là điên loạn. Trong khi với Na, dù đã phải phẫu thuật để bỏ hai răng nanh lớn và rất nhiều xương, Na vẫn chịu đựng và bình tĩnh. Bác sĩ Lesley kể lại:

TD DIALOG 5 (Trò chuyện với 2 bác sĩ)

Lesley: Na không hề hoảng loạn mà bình tĩnh lạ thường. Trên đường về, chúng tôi có cho Na 1 ít đồ chơi, 1 ít rom. Na không sợ chúng tôi và chơi rất vui vẻ. Chúng tôi cho gì Na cũng ăn rất ngon lành, vì nó chưa được ăn trái cây bao giờ. Chuối cũng ăn, và đặc biệt là thích thanh long. Ở đây, Na sẽ còn được thử nhiều món mới nữa.

Phóng viên VOV: Ngoài thanh long bạn ấy còn ăn được gì khác không ạ?

Lesley: Có chuối, rau muống, cả bí đỏ nữa. Thỉnh thoảng, đêm chúng tôi cũng phải thức kiểm tra, nhưng Na ngủ rất ngoan.

Phóng viên VOV: Bạn ý không sợ bóng tối luôn ạ?

Lesley: Không hề. Na rất bình tĩnh. Ngay cả bây giờ Na vẫn rất bình tĩnh.

NEN SANCTUARY 2 (Tiếng động Jeremy và Hưng trò chuyện về 1 chú gấu ra hồ bơi) (Nổi 10 giây rồi nền)

Sau khi hoàn thành cách ly, Na sẽ được cho ra ngoài chơi, bơi lội, leo trèo và làm quen với những chú gấu khác ở khu bảo tồn. Ở đây, những chú gấu sẽ có một cuộc sống tốt đẹp hơn, được tận hưởng, được tự do thay vì phải sống cả đời trong cũi. Na sẽ được cách ly khoảng 2 tuần, và có thể sẽ sớm ra ngoài chơi, hoặc chọn ở lại trong nhà cách ly một mình. Na được tự do quyết định cuộc sống của mình.

TD JEREMY 5

Phương châm của chúng tôi là “phúc lợi, kết hợp phúc lợi môi trường, phúc lợi động vật và phúc lợi con người. Môi trường và động vật có ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc sống của chúng ta. Và mục đích giáo dục của chúng tôi là tạo ra sự nhận thức, từ đó thay đổi hành vi của mọi người về bảo tồn và giảm tiêu thụ sản phẩm từ động vật hoang dã,” Jeremy chia sẻ và kể rằng khi chủ cũ của gấu Khánh được xem những bức ảnh toàn cảnh khu bảo tồn, họ đã ngạc nhiên, và khóc, vì đã không biết rằng lẽ ra Khánh đã có thể sống tốt hơn rất rất nhiều.

Theo chị Nguyễn Thu Trang, hướng dẫn viên tại khu bảo tồn, có một nơi gọi là Skywalk gồm ba đài quan sát. Từ đài quan sát cuối cùng có thể nhìn ra một khu rừng keo gần đó:

TD TRANG 5

Đó là nơi chúng tôi tưởng nhớ về các bạn gấu đã mất. Và sắp tới, sẽ xây thêm một khu tưởng niệm để khách tham quan có thể đến và nhớ về các bạn ấy.

TD DIALOG 6 (Trò chuyện giữa phóng viên VOV và anh Jeremy Lamberton)

Phóng viên VOV: Thường các bạn gấu ở đây được cho ra ngoài một ngày mấy lần?

Jeremy: Lúc nào các bạn ấy ra ngoài cũng được. Chỉ cần các bạn ấy muốn thì hôm nào cũng được.

BH VIET RUNG XANH YEU THUONG_VOV (1985)

A VOV's series about the healing journeys of the Asiatic black bears who are on the verge of extinction in Vietnam.

CHAPTER I: Rescuing the endangered Asiatic black bears in Vietnam

NHAC CHUYEN MUC

Some say animals can feel all the emotions that humans do. They experience joy, sadness, love, and get sick just as humans do. So if you mistreat them, can they forgive, and heal, and find hope again, as humans do? According to Four Paws, an animal welfare organization that rescues dozens of species, including endangered Asiatic black bears, they can. But as with humans, it often takes them a lifetime. VOV's series by Hung Nguyen will tell the tales of rescued bears who spent years behind cages.

NEN FOREST

In 2009, research on the population of Asiatic black bears in Cat Tien National Park, one of the largest natural reserves in Vietnam, found that recent signs of bear activity accounted for 17% of all bear-made marks in the area, of which only 39% were determined to be made by Asiatic black bears. At the time, locals and rangers had thought the species would be extinct locally. By 2023 many doubted there were any Asiatic black bears left in the wild. But one morning in October, the animal welfare organization Four Paws received a call reporting an Asiatic black bear 1,600km away.

TD LESLEY 1

Our partner, World Animal Protection, put us in contact with a bear farmer who wanted to hand over the bear voluntarily for personal reasons.

According to veterinarian Dr Lesley Gölkel of Four Paws, a team of four was sent to Ho Chi Minh City to take a look. Her colleague, Dr. Marc Golkel, stayed behind to get ready for whatever might be coming their way.

NEN RESCUE 1 (Tiếng động tại nơi giữ gấu ở thành phố Hồ Chí Minh)

When the team arrived in Ho Chi Minh City, they were led to a dimly lit, warehouse-like room, with concrete on all four sides, and in a corner a rattling steel cage containing a 150kg female Asiatic black bear.

NEN NA 1 (Tiếng động gấu di chuyển trong cũi sắt dưới hầm trước khi được cứu hộ)

TD MARC 2

Generally when we rescue a bear, we assume that it has been recently sampled or regularly and frequently bile harvested.

According to Marc, the female bear, who they decided to call Na, exhibited the typical symptoms you would expect from one that has been handed over from a bile farm. Na's rescue was not the first call they had received this year, and one of dozens they have handled since Four Paws established its Bear Sanctuary in Ninh Binh in 2017. Most of the bears they have rescued were similar to Na, bile harvested and kept in a cage for roughly 20 years. Marc says:

TD MARC 3

We don't know exactly, but we estimate that for more than 20 years the farmer had more bears, five bears, but the other bears had already died. So she was the last remaining bear at the farm and the farmer was concerned because she had some health issues and that's the reason he contacted World Animal Protection and they put us in contact.

NHAC NEN 1

VOV's reporter arrived at the bear sanctuary in Ninh Binh a couple of days after Na was put into quarantine. We wanted to see Na for ourselves, but ended up in her operating room instead, and spoke to Lesley and Marc, her doctors.

TD DIALOG 1

Hung: So is her gallbladder really damaged?

Lesley: Yes, it is, but we're still waiting for some lab results from the health check two days ago. Yeah, but I mean almost every bear in our sanctuary has problems with the gallbladder and the liver, and we have to treat them for the rest of their lives.

Marc: And in the most severe cases we even have to remove the gallbladder because they are so chronically infected with multiple antibiotic resistant bacteria that just a medical treatment is not enough to get rid of the infection.

Marc had worked with wild animals for more than 7 years, and he said bears are usually resilient animals. But the number of diseases they found in the bears they rescued far exceeded anything they have seen before in a single animal, which is why it's always a race against the clock.

CHAPTER II: LIFE OF THE LAST ASIATIC BLACK BEARS IN VIETNAM

NHAC CHUYEN MUC

According to Four Paws, an animal welfare organisation in Vietnam, as of July 2023, the number of bears kept in bile farms have reduced significantly from 4,300 to just 225. Many of

them, however, could not make it out of the cage. In October, 2023, a female Asiatic black bear kept in a bile farm in Ho Chi Minh City, was rescued by Four Paws veterinarians and staffs, who brought her back to the Bear Sanctuary Ninh Binh. They also gave her a name, Na.

Na was their second rescue of 2023. Before her, there was another bear they brought back to the sanctuary in September, who they named Khanh. Jeremy Lamberton Communications Manager for Four Paws Vietnam and a member of the rescue team for both bears, recalled:

TD JEREMY 1

This is my second rescue, very different from bear Khanh, where we got the call that morning and three hours later were in Hai Duong to rescue him. This was different. It was very...planned.

Dr. Marc Golkel was also on the case and remembered the day they got their first rescue call in nearly a year:

TD MARC 3.5

Basically, we got called one day to rescue a bear in very poor condition in the neighboring province, and we immediately arranged the rescue the same day. We went there, did a health examination, and we saw that this bear was in very, very poor health, and this was most likely the reason the owners contacted the local FPD to get rid of the bear.

NEN RESCUE 2 (Tiếng động xe tải di chuyển)

Almost everyone at the sanctuary was on the case, including Nguyen Thu Trang, who has been a tour guide at the sanctuary for over a year.

TD TRANG 1

We usually explain to our visitors that our rescuers have a designated spot for necessary gear and goods like medicines and clean water to be brought along on any trip. They usually calculate

the appropriate amount of food to bring, but if it's a long journey, they have to think about where and how to obtain more food on the way.

She wasn't on the truck that carried the bears, nor did she operate on them. She waits for them, says hello to them, and tells their stories to sanctuary visitors. She recalled the case about bear Khanh.

TD TRANG 2

Khanh was sick for a few days before his rescue, so the truck that brought him back had to move slowly. I was told that they tried to reach Khanh as quickly as possible, but did the opposite on the way back so that Khanh wouldn't get overwhelmed and frightened. Khanh, I think, on the way back, licked just a tiny bit of the chicken porridge our team prepared for him.

NEN SURGERY (Tiếng động bác sĩ phẫu thuật cho gấu)

TD TRANG 2 (cont)...

His gallbladder was an issue, too. An average bear can hold about 500ml of urine in his gallbladder. But our vets found that Khanh could not urinate at all and was holding in far more. They had to do a surgery to drain the liquid out of his gallbladder and it was a painful operation.

NHAC NEN 2

TD DIALOG 3

Hung: You were there, right?

Jeremy: Yes.

Hung: You were there?

Jeremy: Yeah.

Hung: Were you hopeful like you were with Na?

Jeremy: It was harder. No, it was harder. We knew with Khanh that we had a lot of challenges ahead of us, particularly with the inflamed and enlarged bladder. The inability to pass urine is a genuine problem, as Leslie told me. I think we knew with Khanh there were going to be some real long-term issues. The reason we got the call for Khanh was that the owner had noticed that Khanh hadn't eaten in two or three days and had sought to remedy this himself. Find a vet. But there's no veterinary care available for what Khanh needed outside of the bear sanctuary in Ninh Binh, and not even we were able to.

Hung: So the transportation of Khanh was successful. Marc, what did you find on him?

TD MARC 4

When we checked him, we noted that he had a very large urinary bladder, a very, very large urinary bladder, and over a couple of days we found out that he was not able to pass any urine, so basically his urinary bladder got bigger and bigger and bigger, and we were not able to help him.

Hung: So that means he spent his last days here, at the sanctuary, with you?

TD DIALOG 4

Jeremy: Khanh's last moments were... Just before he passed, he was trying honey for the first time.

Hung: Did he get a chance to eat it at all?

Jeremy: Yeah yeah yeah yeah. Couldn't pass urine... so much of his body was not working. But on his last day he got to try some honey and, you know, we gave him the best possible care until the last moment. And that is something extraordinary.

NHAC NEN 2.5 (Sad music)

Khanh tasted honey for the first time, breathed in fresh air for the first time, and according to Jeremy, got a name for the first time.

TD JEREMY 2

With Khanh, it was on Vietnam's National Day. We wanted to choose a name of real significance. It was our first rescue in almost a year and there was something really, really, really special about being able to do it on that day. You know, for us, for our staff, it meant a lot and all of our staff, you know, we had five or six on the rescue but it felt like all 50 or 60 of our staff were there with us. Everyone follows along very closely, you know, listening to the updates, and all doing and preparing our jobs here to support Khanh. The choice of name was the idea of our head of visitor operations and immediately we knew it was perfect.

Sad music in and out

NEN SANCTUARY 1 (Tiếng động không gian ở cơ sở bảo tồn)

TD TRANG 3

I usually guide our younger visitors to the guest lounge first and show them our bulletin boards introducing the bears. They would ask things like why certain bears are without pictures or why some spots are left blank and I would tell them about our bears who passed away.

The life expectancy of an Asiatic black bear is 25 years in the wild, and 39 years in captivity. The oldest recorded was 44 years old. Most bears that arrived at the Bear Sanctuary in Ninh Binh have lived at bile farms for 20, 30 years, and don't have much time left. Every staff member at the sanctuary understood this. But whatever the result is, the rescuers at the sanctuary still insist in their effort, as Jeremy put it.

TD JEREMY 3

One thing that we get asked is: Was it worth it to go and rescue the bear for only two or three days of their life? Absolutely. Yes.

CHAPTER III: A NEW “HAPPY HOME” FOR THE ENDANGERED ASIATIC BLACK BEARS IN VIETNAM

NHAC CHUYEN MUC

The Bear Sanctuary Ninh Binh, established in 2017, is a project by Four Paws Vietnam and home to approximately 49 Asiatic black bears in Vietnam.

NHAC NEN 3

NEN CAGE (Tiếng động trải nghiệm ở trong cũi sắt giữ gấu tại cơ sở bảo tồn)

TD MARC 5

Obviously this animal most likely was a wild, caught animal, because she's missing one front paw, most likely from a snare trap. This is how they are usually caught. They don't really breed very well in captivity, at least under the circumstances of the farms, so we can assume that she experienced a life in the wild before, which, for me, makes it even worse, right? This is an animal that was not born in captivity. She knows a different life outside in the wild, the proper bear life, and then you take her into captivity and take away everything, and then additionally also treat her badly and torture her with bile extractions and poor food, lack of any mental input. Yeah, it's shocking.

Marc recalled their most recent rescue, bear Na. In a way, Na's circumstances were not so different from those before her, from the number of diseases, damaging habits, to self-harms, according to Lesley.

TD LESLEY 2 (Mix thêm tiếng động trong cũi sắt)

I mean, she does a lot of stereotyping, but yeah, because she had, like, a chronic infection of the eye, because she had, like, a luxation of the lens in the anterior eye chamber, and this caused a lot of pain. So she rubbed her head on the bars all the time, and, because they're so bored, they stereotype all the time. That means they have heads weighing or just walking around, doing

circles all the time. And sometimes you have bar biting, because they're so bored. Bar biting means that they bite the bars all the time, and it's a reason why they get fractured teeth, and all the enamel around the teeth is destroyed.

But Na is a strange bear. Lesley and Marc said they have seen frightened, aggressive, shy, and very sick bears. Na was different. Asked about Na's conditions and her habit, Marc and Lesley remember every detail about her.

TD MARC 6

We did some invasive procedures. We had to remove two canine teeth, which are very large, and you have to remove a lot of bone to get down to them and remove them. She tolerated it very well.

TD DIALOG 5

Leslie: She was very, very calm, and we had some nice moments. When we gave her some enrichment, like straw, she was playing and rubbing herself, and then we gave her some Hessian sacks, and she was also playing. There was not a moment where she was stressed. She enjoyed the transport, and then we already started to give her some new food, and she really, really liked dragon fruits, because she had never had any fruits before. The owner told us she doesn't like any fruits. But then we gave her, for example, a banana, and she took it and just ate it, and now here she tried a lot of new foods, and was very happy.

Hung: So aside from dragonfruit, did she enjoy anything else?

Leslie: Bananas, morning glory, and pumpkins. Then we stopped sometimes in the night to check on her, because I was scared that she's stressed, and something would happen, but then she was just sleeping.

Hung: So the dark didn't scare her?

Leslie: No, nothing at all. She was very calm, and also now she is very calm.

NEN SANCTUARY 2 (Tiếng động Jeremy và Hưng trò chuyện về 1 chú gấu ra hồ bơi) (Nổi 10 giây rồi nền)

With access to both the indoor and outdoor enclosures, the bears can finally behave naturally again, after having spent years in dark and tiny cages. They can now choose to swim in the wading pools, climb on the high platforms specifically constructed for their needs, soak up the sun, play with other bears, forage for food or hide away in their dens when they want to relax.

Jeremy told VOV:

TD JEREMY 4

This is how things should be. This is what a better life for bears looks like. Bears should be able to enjoy their life, rather than spending their whole life in the small cages that we've seen in the photos.

According to Jeremy, bear Na will be in quarantine for about 2 weeks, and her space will gradually get bigger, and eventually she will join other bears on the 5.5 hectare field, soon to be upgraded to 10 hectares. Or she can choose to live on her own. It's her choice. Four Paws' mission is to give her a choice.

TD JEREMY 5

As an animal welfare organization, we follow our education concept, which is the “one welfare” approach. This approach is to express the interconnection between environmental welfare, animal welfare, and human welfare. The environment and animals have a direct impact on our lives. And our education purpose is to gain awareness, and thus change people's behavior in terms of conservation and reduction of wildlife products consumption.

Their mission is also to educate people on wildlife conservation. This includes visitors, those who use bear bile, and bear farmers.

TD JEREMY 6

I recall scrolling through photos with Khanh's owner. There was one moment that stands out for me. The bear farmer was crying. She didn't want to say goodbye. She looked at Khanh more in a pet relationship. She had tears in her eyes. I was showing her photos of the sanctuary, and her son, who spoke quite good English, said: Do you really mean Khanh can go there? It was like it was a surprise. They didn't realize the quality of the sanctuary, the ability to be with other bears.

But they know now. And more and more are learning of what's possible, according to Trang:

TD TRANG 5

We have an area called the Skywalk where there are three observatories. The last observatory looks out to a nearby acacia forest and that's where we remember our bears who are no longer with us. Young visitors ask how we bury them, and if we offer them incense. We will soon have a memorial site for the bears. Even now they are already caring for our bears.

TD DIALOG 6

Hung: So how often do they get to go outside?

Jeremy: Every day. Every day.

BH VIET RUNG XANH YEU THUONG_VOV (1985)